

تولید خوراک کامل دام از بقایای پس از برداشت سویا

مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان اردبیل^۱

۶ بیان مسئله

تامین خوراک مورد نیاز دام از جمله مهمترین چالش های بخش کشاورزی در کشور می باشد. میزان کمبود خوراک دام در کشور سالانه حدود ۱۰ میلیون تن برآورد گردیده است که می توان آن را با استفاده از منابع داخلی به ویژه بقایا و پسماند محصولات کشاورزی مرتفع نمود. همچنین ارتقا میزان عملکرد و بازدهی تولید، از اهداف مهم پرورش حیوانات مزرعه ای به شمار می رود، به نحوی که تلاش می شود با مصرف مواد خوراکی (به خصوص موادی که قابل مصرف انسان نیستند) در تغذیه حیوان بیشترین تولید ممکن به دست آید. در شرایط محدودیت به دسترسی مواد خوراکی با کیفیت بالا، استفاده از محصولات فرعی و یا زائدات بخش کشاورزی می تواند علاوه بر تامین خوراک مورد نیاز باعث کاهش هزینه های تولیدی گردد.

جدول ۱- ارزش غذایی بقایای پس از برداشت سویا

کاه سویا (درصد) شیمیایی	علوفه ترکیبات شیمیایی
۸۹/۴۰	ماده خشک
۴/۸۰	پروتئین خام
۰/۸	چربی خام
۵/۹۹	خاکستر
۷۴	فیبر نامحلول در شوینده حثی
۵۶	فیبر نامحلول در شوینده اسیدی
۳۲۸۵	انرژی خام (کالری در گرم)

۱- محمود صحرانی

علاوه بر این استفاده از محصولات فرعی کشاورزی با توجه به حجم وسیع تولید آن‌ها، می‌تواند در کاهش آلودگی زیست محیطی موثر باشد. راهکارهای مختلفی برای بهبود بهره‌وری و مصرف بهینه ضایعات محصولات کشاورزی در تغذیه دام وجود دارد که تهیه جیره‌های غذایی به شکل خوراک کامل دام روشی مناسب و کاربردی است. سطح زیرکشت سویا در کشور ۱۰۰ هزار هکتار می‌باشد و همه ساله در فصل برداشت از هر هکتار ۳/۵ تن پسماند شامل مقادیر قابل توجهی ساقه و برگ، غلاف و برخی علف‌های هرز به جای می‌ماند. این بقایا می‌تواند پس از فرآوری در خوراک دام مورد استفاده قرار گرفته و موجب بهبود تغذیه دام و افزایش بازده اقتصادی پرورش دام گردد.

۶ معرفی دستاورد

بقایای حاصله پس از برداشت سویا جهت تامین خوراک کامل دام مناسب می‌باشد. این بقایا به صورت مخلوطی شامل ۱۰٪ ملاس، ۴۵٪ کاه سویا و ۴۵٪ کنسانتره در تغذیه دام مورد استفاده قرار گرفت. نتایج حاصل از بررسی‌های صورت گرفته در طی ۳ سال بر روی ۳۰۰۰ رأس گوسفند داشتی آبستن سنگین در سامانه عشایری و روستایی حاکی از کاهش سقط و مرده زایی، بهبود ۳۵ درصدی وزن تولد بره‌ها، کاهش تلفات بره و افزایش ۲۵ درصدی تولید شیر میش‌های داشتی می‌باشد. با توجه به قیمت نسبتاً ارزان آن در مقایسه با علوفه یونجه و کاه گندم، به ویژه در شرایط خشکسالی و فقر پوشش گیاهی مراتع، مصرف آن از لحاظ اقتصادی ۴۰٪ بازده بهتری خواهد داشت.

۶ فرایند تجاری‌سازی دستاورد

استفاده از روش‌های تغذیه تکمیلی و کمکی دام‌ها به شکل خوراک کامل تهیه شده از ضایعات محصولات کشاورزی، به ویژه بقایای پس از برداشت سویا در سال‌های اخیر در تعدادی از گله‌های پرورش گوسفند در سامانه روستایی و عشایری به علت آشنایی دامداران با مزیت‌های اقتصادی این روش در بهبود بازدهی پرورش و عملکرد، از طریق فعالیت‌های ترویجی از قبیل روز مزرعه، انتقال یافته‌های تحقیقاتی، برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی، برنامه نظام نوین ترویج محققان معین و طرح یاوران تولید توسعه و گسترش یافته است و در سال ۱۴۰۱ دانش فنی این دستاورد برای تهیه خوراک کامل دام و توزیع آن در گله‌های عشایری طی تفاهم نامه‌ای به اداره کل امور عشایری استان اردبیل واگذار شده است.

۶ پتانسیل اقتصادی و اثر بخشی

- ۱ وجود فناوری برداشت مکانیزه از مزارع و تولید یک میلیون تن علوفه از بقایا و پسماندهای مزارع سویا در فصل برداشت
- ۲ کاهش هزینه تولید هر کیلوگرم خوراک کامل از بقایا و پسماندهای مذکور به میزان ۳۰۰۰۰ ریال
- ۳ امکان تغذیه دستی یک میلیون واحد دامی در طی سه ماه و جلوگیری از تخریب مراتع و واردات خوراک دام از خارج کشور
- ۴ بهبود عملکرد و بازدهی پرورش دام به میزان ۴۰ درصد در مقایسه با روش سنتی تغذیه